

a felső-nép-, polgári-, alsó- és felsőfoku felsőbb leányiskolát, hogy névre, tantervre és szervezetre egy legyen, s egyedüli különbözete mindössze az, hogy négy vagy hat osztályu, az egyik internátussal egybekepcsolt, a másik a nélkül álló iskola legyen.

Most talán helyén volna, hogy az ily módon egységesített közép foku leányiskola tantervének reformálásába bocsátkozzam. Mert hogy ez elkerülhetetlen, már a mondottakból is kitünik. Vagy talán kötelességem lenne kijelölni, hogy a felhozott új tantárgyakból mit és mennyit óhajtanék ifju leányainknak nyujtani, a francia nyelvet miért óhajtom mindenütt fakultatív, a kézimunkát, neveléstant rendes tárgynak stb.

Megvallom őszintén, hogy mindezekhez nagyon sok szó fér, s hogy az eszmét nem csak hogy ki nem merítettem, hanem épen csak fölvettem. Attól tartva azonban, hogy az igen tisztelt Társaság türelmével már is visszaéltem, egyelőre ezzel is beérvem, befejezem felolvasásomat.

GALAUNER LUJZA.

NÉMETORSZÁG ÉS SVÁJ CZ KÖZÉPISKOLÁINAK TESTI NEVELÉSE.

Tornatanítóképzők. Tornatanítók. Tornafelügyelők.

Németországban jelenleg a tornatanításban való kiképzetés sokkal könnyebben elérhető, mint egy-két évtizeddel ezelőtt, a mikor még a hivatott közegek is alig foglalkoztak komolyan a testi nevelés ezen fontos tényezőjével s a fennálló csekély számú tornaképzők a kezdet nehézségeivel vajudtak.

Manapság azonban már számos tornatanítóképző áll fenn Németországban, melyek között a legrégebbek és legnevezetesebbek a drezdai (alap. 1850), a berlini (alap. 1851), a stuttgarti (alap. 1862), a karlsruhei (alap. 1869) s a müncheni (alap. 1872) s a melyekben a kiképzetés ügyesen eszközöltetik.

A német tornatanfolyamok időtartama különböző. Így pl. Berlinben október 1-től márczius 1-ig, vagyis öt hónapig tart a kurzus, míg ellenben Drezdában, Münchenben és Stuttgartban csak három hónapra terjed, évenként rendszeren husvétől kezdve. Legrövidebb ideig tart a tanfolyam Karlsruheban, összesen csak 3—4 hétig s a mely a szünidőben, augusztus havában folyik le. Az időszak ezen megválasztása igen czélszerű, mert számos tanító jelentkezhetik a kurzusban való részvételre a nélkül, hogy ezáltal a szorgalmi időben valami mulasztás esnék.

A magyar tornatanítóképző tanfolyam minden tekintetben szakaszott mása a berlininek, avval a különbséggel, hogy ez utóbbi régiebb s következésképp fejlettebb is lévén, az egész ügymenete gyakorlatibb alapon nyugszik s eredményesebb a mienknél. Ezzel ezúttal, miután ismeretes, nem foglalkozom, de bátorkodom a nagyméltóságú Miniszteriumnak a karlsruhei tornatanítóképzőről jelentést tenni, melyet eredményei után ítélve, valamenynyi német tornatanfolyam fölé helyezek.

A karlsruhei tornatanfolyam 3—4 hétig tart. Rövid tartamának látszólagos hátrányát kiegyenlítendő, az intéző körök abban állapodtak meg, hogy a benne részvevő szakemberek két, sőt három ilyen kurzusra kötelezettek majd, s így fokozatosan áttanulmányozzák az egész testi nevelés ügyét.

Az egyes kurzusok közötti időt a tanítók tényleg tornatanítással töltik el, s midőn a második vagy harmadik tanfolyamra összegyülekeznek, megbeszélik a gyakorlati tanításban szerzett tapasztalataikat, s miután ilyenformán folytatott eszmecsere által lehetőleg mindent átis-mételtek, fognak csak hozzá az új tananyag begyakorlásához.

A karlsruhei tornatanítóképzésnek ezen módja kitűnőnek bizonyult. Részemről is sokkal czélszerűbbnek tartom a hónapokra terjedő más német tornatanfolyamokénál. Ez utóbbiakban ugyanis a tanítók a tornázás egész rendszerével egyhuzamban kénytelenek foglalkozni a nélkül, hogy megvolna a hozzá való idejük a tanultaknak gyakorlati átis-méltésére, az óriási anyaghalmazt épenséggel nem képesek megemészteni, minek az a természetes következménye, hogy sok tanító a tornatanítás homályos fogalmaival lép ki az életbe.

A zavart növeli még részben a tanfolyam vezető közegeinek azon sok helyütt észlelt tanítási módja, hogy a tornázás minden apró részletére kiterjeszkednek, egész tudásukat belétömik a jelöltbe a helyett, hogy a testi nevelést kezdetben fővonalában, a maga célravezető egyszerűségében úgy adnák elő, hogy azt a gyakorlati életben legjobban érvényesíteni lehessen. Olyan rendszer ez, mely a legapróbb részletekig minden-nel foglalkozik, de a mely részletezés kellő gyakorlat hiányában fogalom-zavarólag hat: a tanítók a sok fától nem látják az erdőt.

Egészen másképen folyik a tanítás Karlsruheban. Itt nem ölelik fel egyhuzamban a tornatanítás egész anyagát, itt kezdetben csak az alapvető munkát végzik, hasonlóan a szobrászéhoz, ki nyers anyagból szobrot faragván, annak körvonalait készíti el kezdetben, s csak azután fog hozzá művének kidolgozásához. Úgy itt is a tanító az első kurzusban csak nagyjából ismerkedik meg a tornatanítással, a következő második, esetleg harmadik tanfolyamban, miután az első kurzus anyagát átisméltelte, bocsátkoznak a testi nevelés részletezésébe és fokozatos fejlődésé-

nek tanulmányozásába, s ezt folytatják mindaddig, míg csak az egész iskolai testi nevelést el nem végezték.

Karlsruheban tehát 3—4 hétig tartó kurzusban foglalkoznak a tornatanításnak legszükségesebb s legfontosabb tényezőivel. A minden napra beosztott tananyagot pontosan elvégzik elméletben és gyakorlatban egyaránt, s a tanultakat naponkint ismétlik.

Maga a tanfolyam igen változatos s annak daczára, hogy a tanítók reggeltől estig csekély megszakítással el vannak foglalva, ezen elfoglaltság még sem fárasztja ki őket, mivel az egész tanítási rend nagyon cél-tudatos van beosztva s rendszeren csak félórát foglalkoznak egy dologgal, a következőben már másra térnek át.

Ilyen munkabeosztás mellett naponkint 5—6 (hetenkint 32—34) órában a testi nevelés fontosabb ágaiból valami újat tanulnak a hallgatók, a mit ugyanaznap át is ismételnék. Így pl. egy napi munkájok a következőkből áll: reggel $7\frac{1}{2}$ —8, továbbá 10— $10\frac{1}{2}$ és d. u. $4\frac{1}{2}$ —5-ig tornáznak a három főtornaszerezen: ló-, nyújtó- és korláton; 8— $8\frac{1}{2}$, 9— $9\frac{1}{2}$, $10\frac{1}{2}$ —11-ig és d. u. 5— $5\frac{1}{2}$ -ig iskolai rend és szabadgyakorlatokat tanulnak; $9\frac{1}{2}$ —10-ig pihenés, 10—11 és d. u. 6— $6\frac{1}{2}$ -ig ismétlések; 11— $11\frac{1}{2}$ és $5\frac{1}{2}$ —6-ig iskolai szertornázás. 4— $4\frac{1}{2}$ elméleti előadás. $6\frac{1}{2}$ —7-ig felsőbb kiképzés buzogányokkal stb. A tanfolyam utolsó négy napjában kizárólag a játékokkal foglalkoznak.

Egyik főszabálynak tartják továbbá azt, hogy a tanító csak azon fokig tanítson iskolájában tornát, a mely fokig azt a kurzusban tanulta. vagyis ki-ki csak a tanultaknak keretén belül mozogjon.

Ezekből látjuk, hogy a karlsruhei tanfolyamban nem egyszerre, hanem részletekben ismerkednek meg a tanítók a tornatanítással. Ezen tornaképzőnek első kurzusa után képes a tanító bizonyos fokig tanítani. Ekkor azonban tovább folytatja megkezdett tanulmányait s gyakorlati tanítás által tapasztalatai és látóköre is tágulván, a következő kurzusokban fokozatosan, könnyeden és teljesen áttanulmányozza folytonos ismétlések segélyével az egész testnevelési rendszert. S mivel ezen 1—2—3 kurzus tartama alatt a tanítók állandó érintkezésben vannak a torna-kurzus vezető közegeivel, sőt ezeknek ellenőrző hatása alatt állanak, ezen idő folyamán derék és szakavatott tornatanárokká válnak.

A karlsruhei tornatanítóképzőt eredményei után ítélve, valamenynyi német tornaképző között a legjobbnak tartom. Évi költsége 2500—4500 márka között váltakozik.

Tornatanítók. Németországban kezdetben kizárólag csak torna-szakemberek tanították a tornát. Jelenleg azonban oly áramlat van az egész birodalomban folyamatban, mely a középiskolák testi nevelésének ügyét is lehetőleg középiskolai, elméleti tárgyakat tanító tanárookra óhajtja bízni.

Ezen mozgalom czélszerűségét nem lehet eléggé dicsérni s oly észszerű, hogy bizonyításra sem szorul. Sajnos azonban, hogy egyelőre, kellő középiskolai tornaszakerőinek hiányában nem, vagy csak igen lassan valósítható meg. Mindazonáltal esetleges rendeletekkel nagyban lehetne a dolgot előmozdítani.

A németek meglehetősen sietnek ezen czéljuk megvalósítása felé, mert már jelenleg is kevés az olyan intézet náluk, melyben kizárólag csak tornaszakemberek tanítanak a tornát, s ha van, akkor azok rendesen a maguk nemében kiváló emberek. Jelenleg a legtöbb intézetben tanárok és tanítók vegyest tanítják a tornát, de vannak már olyan iskolák is, a melyekben kizárólag csak középiskolai tanárok foglalkoznak a testi neveléssel. Így pl. Mainzban a gymnasium-utczai iskolában 8 rendes tanár tanítja a tornát. Braunschweigban szintén valamennyien rendes tanárok; túlnyomó számban tanítanak még tanárok Drezdában, Hannovera-, Bréma- és Hamburgban stb. Egy és ugyanabban az intézetben csak ritka esetben tanít egy ember tornát, rendesen többen foglalkoznak vele, s akkor aztán úgy osztják be a dolgot, hogy lehetőleg az osztályfők tanítják saját osztályaikban a tornát. Ez kitünő berendezés, melynek fontosságáról és előnyösségéről különösen a tanárok beszélhetnek; bár-csak minálunk is megvalósulna.

Ezen intézmény magát a testi nevelést is az őt megillető színvonalra emelné, a testi nevelés eredményei talán, ha kezdetben nem is, de rövid időn át, midőn középiskolai tanárok a tornának tényleges tanítása által gyakorlatra tesznek szert, hasonlíthatatlanul nagyobbak lesznek a mostaniaknál, sőt az egész intézet erkölcsi nevelésére is üdvös hatású volna, a mint azt Németországban is számos példa bizonyítja.

Tornafelügyelők. Míg a magyar középiskolai testi nevelés sorsa kizárólag a tanító közegek jóhiszeműségére és akaratára van bízva, és semmi ellenőrző közege nincsen, mivel a főigazgatók rendesen teljesen járatlanok benne, addig a német testi nevelés élén kerületenkint egyes tornafelügyelők (Turninspector) állanak, kiket részint az állam, részint a városok saját hatáskörükben kineveznek.

A német turninspector állás igen fontos. Az inspectorok bizonyos időközökben bejárják kerületük iskoláit s megfigyelik a testi nevelés tanítását és utasításokat és tanácsokat adnak a vezető közegeknek. Mindezekről aztán pontos jegyzéket vezetnek és az iskola fentartó közegeknek mint felettes hatóságoknak jelentést tesznek. A tornafelügyelők kötelesek kerületük testi nevelésének minden tekintetben való emeléséről gondoskodni. Szorgalmas és rátermett tornafelügyelő kerületének iskoláiban a testi nevelés ügye is virágzik, különösen akkor, ha a tornafelügyelő kötelességének teljesítésében nemcsak lelkiismeretesen, hanem tapintatosan jár el.

Én a német tornatanítóknak kötelességtudó magaviseletét részben ennek a tornafelügyelők által eszközölt ellenőrzési rendszernek tulajdonítom, a mit helyenkint személyesen tapasztaltam is, midőn a tornatanítók, tornafelügyelői látogatást sejtven, saját állításuk szerint a szokottnál behatóbban láttak dolguk után.

Nagyon kívánatos volna, ha nálunk is egyelőre 1—2 ilyen állás szerveztetnék, a mi csekély anyagi áldozattal létesíthető is volna. Az ilyen országos tornafelügyelőnek kötelessége volna aztán az állami középiskolák testi nevelésének ügyéről gondoskodni, azt emelni s ellenőrizni, a mely gondoktól a Nagyméltóságú Miniszterium aztán szabadulna.

A német testi nevelés előnyeiről.

Ha már most párhuzamba állítjuk a német testi nevelést a magyar iskolai testi neveléssel, látjuk, hogy a mi testedzésünk fejlődése számos oly akadályba ütközik, a mely akadályokon a németek jóeleve túl vannak már. Ilyenek a következők :

1. Az iskolai testi nevelésnek egyik legfőbb akadályát az iskolán kívül, kinn a nagy társadalomban, ennek a torna s mindaz iránt, a mi a tulajdonképeni testedzéssel rokonságban áll, mutatkozó közömbösségben kell keresnünk.

A németeknél a torna régi intézmény lévén, itt már magában a társadalomban is nagy tényezőt alkot, a melynek fontosságáról a német társadalom apraja s nagyja egyaránt át van látva. Míg tehát a német társadalom lelkesen lát hozzá s tőle telhetőleg ápolja a testedzést, addig a magyar társadalom nagy része, a mint azt alföldünk legtekintélyesebb városaiban tapasztaltam, még nem látszik kellő érzékkel birni a testi nevelés iránt s nem veszi azt komolyan.

Így állván a dolgok, nekünk kell iskoláinkban oly generációt nevelnünk magunknak, mely a testedzés szükségességének teljes tudatában lesz, azt megszereti s általános kiterjesztésén közreműködik majd. Ha ezt megcselekedtük, akkor feladatunknak nagy részét sikerült megoldanunk.

2. Miután a német iskolákban a tornatanítás már régi intézmény, önként következik, hogy kellő eredményeket is képesek benne felmutatni. Mulasztást követnék el, ha e helyütt a német tanároknak a testi nevelés körül tanusító buzgalmáról meg nem emlékezném. Legyen az tanár vagy tanító, ki a tornatanítással foglalkozik, az illető kötelességét lelkiismeretesen iparkodik teljesíteni : lelkesíti a tanulókat, részben tornázik s ha kell, játszik is velük.

Nálunk pedig, őszintén szólva, a tanárok nagy része lenézi a testi

neveléssel való foglalkozást, mintha az lebegne szeme előtt, ha tornával foglalkozik, hogy ez műveletlenségének rovására történik. Mindezt pedig csak azért teszik, mert a testi nevelés célját és eszközeit nem értik s előttük teljesen ismeretlen, vagy csak hallomásból ismert dolgok fölött ítélnék felületesen.

3. Ebből kifolyólag rendkívül fontosnak tartom a németeknek azt az intézményét, hogy középiskolákon lehetőleg elméleti tárgyakat tanító tanárok tanítsák a tornát.

Ezen intézkedés fontosságáról nemcsak Németországban, hanem Svájcban is teljesen megvannak győződve, minek példájául csak Basel városát hozom fel, hol határozatilag ki van mondva, hogy ott csak oly tanárokat alkalmaznak, kik a testi nevelésből is képesítve vannak.

4. Továbbá a német tornatanításnak egyik előnye az, hogy a tornatanítók szakképzettsége jó közepes szinten áll, melyet a kötelességtudás támogat és a tornafelügyelői intézmény ellenőrző hatása fejleszt és ébren tart.

5. A német tornatanítás egyik legnagyobb előnye azonban abban áll, hogy a németeknél az egyes osztályok 20—30 s csak ritka esetben 40 tanulóból állanak. Ilyen csekély létszám mellett nagyon könnyen lehet eredményeket felmutatni, a mennyiben ilyen viszonyok mellett a tananyagot többször lehet átismételni, a tanítás egész menetét megfigyelni, a kevésbé szorgalmasokat vagy gyöngébbeket szóval s tettel a munkához szorítani. S ebben rejlik a német tornatanítás egyik legfőbb előnye.

6. S végre a német tornatanításnak egyik nagy előnye az is, hogy Németország egész területén kitűnően berendezett tágas egyleti és iskolai tornacsarnokok állanak a tanuló ifjúság rendelkezésére. Számos tornacsarnokot pazarul találtam felszerelve, többszöri osztálytornázásra alkalmasan berendezett egynemű szerekkel, s ez képezi az iskolai szertornázásnak az alapját. Egy jól felszerelt német tornacsarnokból a mi fogalmaink szerint 3—4 magyar tornacsarnokot lehetne berendezni.

Mindazonáltal bátran elmondhatom, hogy ha a magyar tornaügy csak félig-meddig oly előnyös helyzetbe jönne, mint a milyenben a német jelenleg van, akkor csakhamar utól is értük őket. Tanuló ifjúságunk tüze, ereje, ügyessége és élénk szelleme elég biztosítékot nyújt nekem ezt állítanom.

Ezen állításomat konkrét esetekkel is képes vagyok támogatni. Kétségbevonhatatlanul be lehet bizonyítani a német tanulóknak a sedáni nap emlékére évenként megtartott tornaversenyeinek eredményeiből — összehasonlítva ezeket a mi országos versenyeink eredményeivel — azt, hogy egyes testedző nemekben, mint pl. a futás, magas és távol ugrás és

mászásban határozottan jobbak vagyunk a németeknél. Az ő legjobbjaik a mi legjobbjainkkal nem állják ki a versenyt.

Egyesek eredményeiben tehát fölötte állunk a németeknek, de a tömeg maga jóval gyöngébb nálunk, mint ott.

Már pedig ez a fődolog, arra kell nekünk is törekednünk, hogy az átlagos eredmények kielégítőek legyenek.

Svájcz.

Svájczban a társadalom elismerésre méltó módon gondoskodik a testi nevelés terjesztéséről s ápolásáról. Ez azonban inkább a felnőttek tornájára vonatkozik, mert a svájci iskolák testi neveléséről sokkal nagyobb fogalmaim voltak hírből, mint a hogy azt tényleg tapasztaltam.

A svájci középiskolákban is kétszer tornáznak hetenkint s a tornaórák itt is elméleti órák közé vannak beosztva épen úgy, mint nálunk vagy Németországban. A tornatananyagot osztályonkinti felosztása nagyon közel olyan, mint a miénk, de maga a tanítás egyes részeiben lényegesen különbözik ettől.

A svájci iskolák testi nevelése katonai alapon nyugszik. Azt mondják ugyanis Svájcz szakemberei: miután nekünk tisztképző intézeteink nincsenek, segítünk magunkon e tekintetben azáltal, hogy ifjainkat lehetőleg az iskolákban katonai dolgokban kiképezzük, s ezt annál is inkább teljesítjük, mivel nálunk minden svájci ember katona.

Ezen alapelvük mélyen befolyt az egész tornatanítási rendszerükbe. Így pl. a szabadyakorlatokból leginkább a közönséges életben is hasznavehető támadó és védő mozdulatokat végeznek. Ilyeneket Németországban vagy egyáltalán nem, vagy csak igen kivételes esetekben láttam végezni. Viszont azonban nagy csodálkozva tapasztaltam, hogy a tanuló ifjúság, minden katonai nevelése mellett, nem tud katonásan járni, azonban később föl sem vettem, midőn láttam, hogy maga a svájci katonaság is bizony nagyon gyarlón menetel.

Katonai nevelésüknek egyik főbb jellemvonása az, hogy nagy előszeretettel viseltetnek a lövészet iránt. Egyes intézetek felsőbb osztályai-
ban éles töltényekkel tanulnak lövöldözni s télen át a lövészet elméletét tanulják, sőt tereptan tanulmányozásával és mappalvasással is foglalkoznak.

Majdnem valamennyi iskolában nagy súlyt fektetnek iskolai kirándulásokra, melyek 5—9 napra terjednek s a melyekben vagy egyes osztályok vagy több osztály összevonva az igazgató vagy tanárok vezetése alatt vesznek részt.

Ezen kirándulások ellen egyes városokban, mint pl. Bernben, magok a tanárok kikelnek és nyilvánosan már arról tanácskoznak, hogy

épen az ifjúságnak jól felfogott érdekében nem-e volna jobb ezen iskolai kirándulásokról lemondani, miután a fiatalság ezen alkalommal sok neki még nem való dologhoz fog és dorbézolni kezd.

A tanárok ezen aggodalmát teljesen tudom méltányolni, mert több ízben volt alkalmam meggyőződni a svájczai tanuló ifjúságnak fegyelmezetlen és illetlen magaviseletéről. Nem tudom mi annak az oka, a svájczai köztársaság polgárának szabados és daczos magaviseletének fiataalkori nyilvánulása vagy pedig a tornatanítók kellő tekintélyének hiánya-e? talán mindakettő.

Svájcz iskoláiban ezeken kívül kiváló gondot fordítanak a fürdésre. A hol csak félig-meddig tűrhető víz található, ott a tanuló ifjúságot mindenütt fürdésre és uszásra kötelezik.

Olyan intézetekben, melyek közelében víz van, egyes osztályok alkalmas időben a rendes tornaóra helyett lemennek a tanár felügyelete alatt a fürdőhelyiségekbe, hol 1—2 úszómester már várja őket. Olyan iskolákban pedig, melyek távolabbra állanak a víztől, vagy az első, vagy az utolsó órában, vagy pedig már reggel 7 órakor kötelesek a fürdőhelyiségekben megjelenni.

A testgyakorlás egyik legkiválóbb neme, a játék, Svájczban nagyon alacsony fokon áll. Basel városát kivéve, sehol sem művelik rendszeren a játékot. Mindazonáltal az iskolák legszükségesebb játékszerekkel már el vannak látva. Némely helyeken (Aaran) magán emberek adakozásából vásárolnak iskolai játékszereket. Talán közel jövőben hozzáfognak a játékhoz is, jelenleg azonban semmit sem mondhatok róla, egy nemzeti játékukat sem volt alkalmam látni, pedig hét városnak az intézeteit tekintettem meg, kevés alkalmas játékterük is van, vagy egyáltalán nincsen.

Svájcz városai közül Basel gondoskodik legtöbbet a testi nevelésről; itt találtam a legrendszeresebb tornázást is. Az iskolákban mindenütt heti 2 tornaóra mellett van egy rendszeresített játékkóra is, melyért a tanárok 3 franknyi kárpótlásban részesülnek. Az összes baseli középiskolák közül különösen a reálistudományi iskola érdemel legnagyobb dicséretet, mint olyan, melyben leginkább pártolják a testi nevelést s a hol a legnagyobb eredményeket is felmutatták: tanulói jó tornaszerekkel berendezett iskolai udvaron szabatos iskolai osztály- és csapattornázást mutattak be. Ugyancsak ez intézet tanulói játszanak is és fürdésre vannak kötelezve.

Baselnek 4 játéktere van, melyek mind kinn vannak a városból s így csak ritkábban folyik rajtuk a játék. Ehelyett azonban benn a városban kisebb telkeken és nagyobb udvarokon szoktak játszani.

Sokkal gyöngébben áll a játék ügye azonban az aarai kantonban, hol bizony pang a testi nevelés is.

Lausanne-ban a Collège-ban voltam. Hiányos felszerelésű torna-

csarnoka van, állítólag újat fognak építeni. A tanulóktól láttam oly szabadgyakorlatokat végezni, melyek csupa ökölvívási előgyakorlatokból állottak és a melyeket a fiúk ütemre helylyel-közzel nagy ugrásokkal és fordulatokkal mutattak be. Idegen embernek kissé nevetségesnek tünik fel a kisemberek e boxoló gyakorlatai, de ők magok nagyon komolyan veszik őket. A gyakorlatok nagy szorgalmat igényelnek s betanulásuk is nagy nehézséggel jár, testképző hatásuk azonban megvan. A lausannei játéktér közel fekszik a városhoz, szép gyepes terület, közel fekszik az erdőhöz is, csak egy baja van, hogy nagyon lejtős.

Luzernben a játéknak nyoma sincsen. A reáliskola alig pár hónappal ezelőtt új tornacsarnokot kapott, mely jól van berendezve s a melyben a szomszéd gymnasium is tornázik. A reáliskolai tanulóktól láttam védő és támadó vasbotgyakorlatokat ütemre fokozatosan egészen 24 ütemig végezni. A bemutatott gyakorlatok teljesen igénybe veszik ugyan a testet, de a tanítás ezen módja nem czélszerű, rendkívül nagy szorgalmat igényelnek, melynek az eredménye elvégre még sem áll arányban a kifejtett buzgalommal.

Zürichben megtekintettem a Turngasseban fekvő gymnasiumot, melynek közvetlen közelében gyönyörű árnyékos fákkal körülövezett játék- és tornatér terül el, a melynek végében az intézet nagy tornacsarnoka áll. Ilyen közel fekvő pompás játéktere egy svájci iskolának sincsen s Németországban ritkítja párját.

Ezen intézetben a tornázás körülbelül olyan fokon áll, mint nálunk, de tekintve a 20—35 tanulóból álló osztályokat, határozottan jobb is lehetne. Itt tanulnak éles töltenyekkel löni is. Maga a játék elég silányan folyik, külön órákban nem, csak a rendes órákban veszik elő egy keveset. A felsőbb osztálybeliek a nyári félévben egynehányszor a délutáni előadás helyett, tanárok vezetése alatt kimennek a szabadba, s ez alkalommal foglalkoznak kisebb játékokkal is. Az ilyen játék azonban nagyon keveset ér s rendes játékszamba sem vehető.

Winterthurban megtekintettem a gymnasiumi tornacsarnokot s a játéktért, melyet a szomszéd szeminariskolával közösen használnak. A gymnasiumi tornacsarnok igen nagy s jól is van felszerelve, de a fiúk rakonzátlanok, inkább futkosnak benne, mint tornáznak, rendes szer-tornázást nem is láttam. A játéktéren a rugólabdát játszották, de rosszul, mert minden rendszer nélkül rugdosták a labdát ide-oda, a nélkül, hogy tulajdonképen valamiért küzdöttek volna.

A winterthuri gymnasium legalsóbb osztályait kivéve, a többi osztályok minden héten egyszer, rendszeren szombat délután, katonai gyakorlatokat, még pedig, a mint hallottam, nagy kedvvel végeznek. Ez is eléggé jellemzi az itt dívó tornaügyet.

Svájcz iskoláinak testnevelési ügye, daczára annak, hogy kedvezőbb

talajon fejlődik s a társadalom is jobban támogatja, mint nálunk, általában véve alig mondható kedvezőbbnek a mi középiskolai testnevelési ügyünknel. Sőt egyes intézeteink e tekintetben határozottan jobbak az övékénel. Játék dolgában pedig, melyről itt tulajdonképen beszélni sem lehet, teljesen fölöttük állunk, daczára annak, hogy mi is csak a kezdetnél tartunk.

Iskolai testnevelési rendszerüknek egyedüli előnye a fürdés és uszás általánosítása iránt hozott intézkedéseikben s a félig-meddig rendezett iskolai kirándulásokban áll.

Egész svájci utazásom alatt arra a tapasztalatra jutottam, hogy a köztársaság iskoláinak testnevelési ügye nemcsak, hogy nem áll magasabb színvonalon a mi iskoláink tornaügyénél, hanem egyes ágaiban, mint fentebb említém, meg sem közelítenek bennünket.

Erős meggyőződésem, ha a mi testnevelési ügyünk tovább is úgy fog fejlődni, s oly pártfogásban fog részesülni, mint a milyenben az utolsó években részesült, akkor a svájci testnevelést rövid idő alatt túlszárnyaljuk s a németekével pedig egy rangba jutunk.

OTTÓ JÓZSEF.

ÚJ SZERKEZETŰ ISKOLAI PADOK.*

Legutolsó felolvasásunk alkalmából, mely a népiskolai törvény revíziójáról szolt, határozattá emeltük azt, hogy e fontos kérdést több oldalról fogjuk megvilágítani.

Az igen tisztelt elnökség részéről felhívást nyertem, hogy a fontos tétel felől nyilatkozzam. Legjobb akaratom daczára azonban ennek ez úttal meg nem felelhetek. Okot erre főleg az a meggyőződésem szolgáltatott, hogy a revízió felől való eszmecsere, ha nagyobb arányú és eredményes akar lenni, talán korai. Most folynak a tárgyalások a magyar nyelv sikeres tanítása érdekében, a tanítói fizetések rendezése is napirendre került, az ismétlő oktatás szabályozása felől is ez időben kezdettük meg a tárgyalásokat, a tanterv revíziója is legközelebb nyer befejezést. Mindmégannyi ok, hogy a felvetett kérdés megvitatását elhalaszszuk. Azonban ezek mellett bőven található oly természetű kérdések, a melyeknek eldöntése lehető és eredményükben azonnal értékesíthetők.

Ilyen actualis kérdésekhez tartozik az is, a melyről ma értekezni óhajtok és a mely a székes főváros tanügyi programjához tartozik. És itt ki kell emelnem, hogy a f. v. közgyűlés legutóbbi ülésén szóba jött

* Felolvasta a szerző a «Magyar Pæd. Társaság»-nak febr. 17-dikén tartott havi ülésén.